herpy

VARANER

Varanus macraei

Varanus macraei är en smal trädvaran med gripsvans och ett mönster av blå ögonfläckar på svart botten. Den lever bara på ön Batanta i Indonesien, är hotad i naturen och kräver ett högt, varmt och fuktigt terrarium, levande insekter och en erfaren hållare.

Familj: Varanidae Engelska: Blue Tree Monitor Publicerad 15 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**80-110 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**150-530 g**
Livslängd	**8-12 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 80 × 150 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**29-32 °C**
Värmeplats	**38-40 °C**
Temperatur, natt	**22-25 °C**
Luftfuktighet	**70-90 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24-26 mån.**
Kullstorlek	**2-7 ägg**
Kullar per år	**1-4**
Inkubation	**150-240 dagar** vid 28,5-31 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Varanus macraei är en smal, dagaktiv trädvaran i den grupp som också rymmer *V. prasinus* och *V. beccarii*. Arten beskrevs 2001 av Böhme och Jacobs utifrån djur i handeln och är uppkallad efter Duncan MacRae, som grundade reptilparken Rimba på Bali. Ryggen är svart med sneda, oregelbundna rader av blå ögonfläckar, och svansen har omväxlande blå och svarta band. Svansen är rund i genomskärning och kan gripa om grenar. Gripsvansen, de släta nackfjällen utan köl och den blå teckningen skiljer tillsammans arten från de andra trädvaranerna.

Vuxna djur når en totallängd på upp till omkring 110 cm, men de flesta ligger på 80-95 cm. Nos-kloak-längden är högst 36 cm hos hanar och 31 cm hos honor. Ungefär två tredjedelar av längden är svans. Vuxna djur väger vanligen 150-530 g, hanarna mest.

Hanarna har större huvud och en tydlig utbuktning vid svansroten. Unga och nyinförda djur är blyga och nervösa, och honorna verkar räddare än hanarna. Varje enskild varan kan kännas igen på fläckmönstret i nacken, så fotografier av varje djur är en användbar journal.

Arten är ett långvarigt åtagande, men inte på det sätt som stora varaner är det. Den kräver inte ett helt rum, men ett högt terrarium med god ventilation, en daglig rutin med sprayning och belysning, levande foder flera gånger i veckan och stabil värme. Fodret kostar inte mycket; det egentliga priset är tiden och kunskapen om arten. Livslängden i fångenskap är inte känd; siffran i faktarutan är en uppskattning utifrån andra trädvaraner av samma storlek.

Djuren är dyra och kostar vanligen 800-1.000 euro per djur i Europa. Arten har fötts upp både i djurparker och privat, men erfarenheten av avel i fångenskap är fortfarande begränsad.

Utbredning och livsmiljö

Varanus macraei finns bara på Batanta, en ö på omkring 455 km² i Raja Ampat nordväst om Fågelhuvudhalvön på Nya Guinea (Indonesien), och möjligen på några få småöar strax utanför kusten. Ön är högst 61 km lång och 13 km bred, så arten har en av de minsta utbredningarna bland alla varaner. Beståndet är inte räknat. Arten ses sällan i naturen, och på en liten ö utanför byn Mandui är den nästan utrotad på grund av insamling för djurhandeln. Djur som setts utanför Batanta härstammar från handeln och ingår inte i det ursprungliga utbredningsområdet.

> **Naturlig utbredning:** Indonesien.

LIVSMILJÖ

Arten är en renodlad trädvaran i tät, fuktig tropisk skog på Batantas branta sluttningar. Den lever i trädkronorna och ses sällan under 50 m över havet. När den blir skrämd flyr den från träd till träd eller hoppar eller ramlar ner på skogsbotten. Djuren är aktiva på förmiddagen från omkring kl. 9-10 och drar sig tillbaka omkring kl. 13, när det är som varmast.

Temperaturen är jämn hela året: ner till 22 °C på natten, omkring 24 °C vid soluppgången och 35 °C i skuggan mitt på dagen (högst 37 °C). Födan i naturen är förmodligen insekter, framför allt gräshoppor. Nederbörden är lägre från oktober till mars, och de flesta ägg i fångenskap läggs just under den perioden.

Skötsel

TERRARIET

Varanus macraei är en trädvaran, och terrariet ska därför framför allt vara högt. För ett vuxet djur är minimimåttet 120 × 80 × 150 cm (längd × bredd × höjd), och mer är bättre. Ett par kan fortplanta sig i 100 × 100 × 150 cm eller i 200 × 100 × 70 cm. Måtten är ett minimum, inte ett ideal. Terrariet ska inte vara av glas hela vägen runt, eftersom djuren är nervösa och kan flyga in i rutorna och skada nosen. Använd paneler på sidorna och bakväggen och en glasdörr framtill, så att djuret ser ett slutet rum med gömställen.

Fyll terrariet med kraftiga grenar av olika tjocklek, så att svansen kan gripa om dem, samt korkrör, hyllor och levande växter (till exempel *Ficus*) som gömställe och klätterväg. Håll klätterytorna nära de varma platserna. Som bottensubstrat passar fuktig barkflis eller en blandning av kokosfiber och planteringsjord, minst 10 cm djup, som håller kvar fukten.

För äggläggning sätts en trälåda på omkring 25 × 25 × 30 cm med ett ingångshål på 6 cm i diameter högt upp i terrariet. Den fylls med fuktig sphagnum, sand och löv i lika delar eller med ett lager torv på 5-6 cm. Lampor och värmekällor ska vara skyddade, så att djuret inte kan bränna sig på dem. Luckor ska kunna stängas helt, eftersom djuren är snabba och kan hoppa.

Ungar på 10-15 g kan de första månaderna bo i ett terrarium på omkring 60 × 85 × 60 cm, men ska ganska snart flyttas till högre terrarier och hållas enskilt när de blir olika stora. En lugn plats över ögonhöjd, där det inte är mycket rörelse, gör djuren mindre stressade.

TEMPERATUR

Dagtemperaturen i terrariet hålls på 29-32 °C. Under värmelamporna ska det finnas en solplats på omkring 38-40 °C yttemperatur (mätt med IR-termometer), och resten av terrariet ska vara svalare, så att djuret kan välja mellan varma och svalare platser. Natten ska vara svalare, 22-25 °C, som i naturen. Använd termostat till alla värmekällor, till exempel med frånslag vid över 30 °C i den övre delen av terrariet.

Ett djur som hela dagen söker sig bort från solplatsen har det för varmt. Ett djur som gömmer sig, inte solar sig och äter dåligt har det förmodligen för kallt. Arten ska inte ha vintervila, men en mindre nedkylning på natten är naturlig. Siffrorna passar både klimatet på Batanta och avel i fångenskap.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten hålls på 70-90 % med daglig sprayning, helst morgon och eftermiddag. Fuktigheten ska sjunka något mellan sprayningarna, så att växter och grenar kan torka, och ventilationen ska vara god, så att det inte uppstår mögel och luftvägsproblem. En vattenskål på omkring 50 × 25 cm eller större står på botten och används till dricksvatten, men djuret dricker mest vattendroppar på blad och grenar. Håll skålen och botten rena.

Kroniskt för låg fukt kan leda till uttorkning och njurproblem.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus och UVB hela dagen. Använd till exempel två lysrör (omkring 54 W) och två värmelampor på 100 W som också ger UV-ljus, eller ett UVB-rör i kombination med en UV-värmelampa. Zon 2 passar dagaktiva skogslevande varaner, och djuret ska alltid kunna välja skugga. Byt rör enligt tillverkarens anvisning, eftersom UVB-utbytet sjunker långt innan ljuset slocknar.

Dagslängden är omkring 13 timmar ljus och 11 timmar mörker. Vissa lampor kan med timer stängas av under perioder över dagen för att efterlikna moln.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Varanus macraei äter levande insekter: gräshoppor, syrsor, kackerlackor (till exempel *Blaptica dubia*), mjölmaskar och superormar, ibland daggmaskar. Vuxna djur får insekter två till fem gånger i veckan, och fodret pudras med kalk eller ett vitamin- och mineralpreparat, gärna omväxlande från måltid till måltid.

Ryggradsdjur kan ges som komplement högst en gång i veckan: nyfödda till två veckor gamla möss, då och då en bit kyckling eller fisk. Huvudfödan bör inte vara gnagare, eftersom arten lätt blir fet, och i naturen består födan av ryggradslösa djur. Unga djur får små gräshoppor några dagar efter kläckningen och äter dagligen eller varannan dag. Vissa ungar utvecklar en förkärlek för möss eller gräshoppor, så det är en fördel att variera från början.

Unga djur är stresskänsliga. Om de slutar äta och tappar vikt till under 9 g kan det vara dödligt. Håll dem lugnt och väg dem regelbundet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är dagaktiv, blyg och nervös. Nya djur gömmer sig eller flyr vid beröring och kan flyga in i rutorna. Honor är räddare än hanar. Djuret ska inte tvingas till hantering. Gå lugnt och långsamt fram, erbjud föda från en pincett och låt djuret vänja sig vid dig innan du rör vid det. Om det hålls fast eller skräms kan det bita och klösas. Klorna är vassa, och ett bett från ett djur på 150-530 g ger sällan allvarliga skador, men kan ge djupa sår. Låt hellre djuret krypa upp på en hand eller en arm än att gripa tag i det.

Alla varaner kan bära på salmonella, och därför ska händerna tvättas noga efter varje möte med djuret, terrariet eller fodret. Barn och personer med nedsatt immunförsvar bör inte ha kontakt.

Arten hålls enskilt eller parvis. Honan kan bli aggressiv mot hanen när hon är dräktig eller har lagt ägg, och hanen kan behöva hållas separat under en period. Det finns ingen erfarenhet av grupphållning.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanar har större huvud och en tydlig utbuktning vid svansroten och når en nos-kloak-längd på upp till 36 cm, honorna upp till 31 cm. Hanar kan kännas igen redan som unga, honor först säkert efter omkring ett år. Könet bestäms genom sondering och palpering, och ibland vänder hanar ut hemipenisarna. De sporrliknande fjällen bakom kloaken är inte pålitliga och ger fel kön hos omkring 3 av 10 djur. Endoskopi av kloaken är säker, men kräver lätt sedering.

Arten blir könsmogen omkring tvåårsåldern, och hanar kan para sig framgångsrikt vid 26 månaders ålder. Vid 17 månader väger djuren 150-180 g och är ännu inte fullvuxna.

PARNING

Parningstiden är från november till maj, mest från november till januari. Honan närmar sig hanen, och paret vilar tätt intill varandra. Parningen sker vågrätt på en gren eller ett korkrör och varar minst 5-6 minuter. Omkring tre veckor efter de första parningsförsöken ska hanen tas ut, eftersom honan blir aggressiv; han sätts in igen två veckor efter att hon har lagt ägg. När hon är dräktig solar hon sig mycket och rör sig oroligt, och några dagar före äggläggningen vill hon inte äta.

En sval period är inte nödvändig.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Det läggs 2-7 ägg per kull, i genomsnitt omkring 4. Mellan parning och äggläggning går det 5-7 veckor. Det kan läggas upp till fyra kullar per år, och det går minst omkring 95 dagar mellan två kullar från samma hona. De flesta kullarna (nästan 65 %) läggs från oktober till mars. Äggen är 43-55 mm långa och 18-25 mm breda och väger 9-18 g. Honan lägger dem i en äggläggningslåda med fuktigt substrat; äggen grävs inte ner utan placeras ovanpå det. Ägg som inte tas bort från föräldrarna blir ibland uppätna.

INKUBATION

Äggen tas försiktigt ut och läggs på fuktig vermikulit, eller vermikulit och sand i förhållandet 2:1, i slutna plastlådor med två ägg i varje. De vänds inte. Luftfuktigheten i lådan är omkring 97 %. Inkubationstemperaturen är 28,5-31 °C, och under 28 °C dör embryona. Hur lång tid kläckningen tar beror på temperaturen: omkring 150-155 dagar vid 30-31 °C, 154-158 dagar vid 29,3 °C och 169-240 dagar vid 28,5 °C. Temperaturen verkar inte avgöra ungarnas kön.

Några dagar före kläckningen får skalet en röd marmorering och små bucklor, som försvinner igen strax före det att ungen bryter sig ut. Ungarna sticker först ut nosen och kan behöva upp till ett dygn för att komma helt ut. Finns det tecken på att en unge har det svårt kan skalet öppnas försiktigt, men det ska bara göras med erfarenhet.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna väger 10-15 g vid kläckningen, har en nos-kloak-längd på 88-100 mm och en totallängd på 213-264 mm. De äter små gräshoppor några dagar efter kläckningen. De kan hållas tillsammans de första två månaderna, men ska skiljas åt när storleksskillnaderna ökar. Efter 17 månader väger de 150-180 g och är 67-71 cm långa. Ungarna är stresskänsliga: stress leder till att de vägrar äta och går ner i vikt, och en vikt under 9 g är sannolikt dödlig. Ge dem en lugn plats, många gömställen, hög fuktighet och ljus i terrariet, och väg dem regelbundet. Mönstret i nacken kan användas för att känna igen varje enskilt djur.

Hälsa och vanliga misstag

De vanligaste problemen beror på stress, fel värme, fel ljus och fel näring samt skador.

- Nosskador och -deformiteter: nervösa djur kan flyga in i glasrutor. Använd slutna sidor och gömställen.
- Brist på kalk, D3 och UVB: kan leda till skelettsjukdom med svaga ben, frakturer och tillväxtstörningar, särskilt hos unga. Kalkhalten i blodet bör mätas vid veterinärbesök.
- Fetma: en risk om djuret får för många möss och för lite klättring.
- Uttorkning och urinsyragikt: hos varaner uppstår urinsyragikt oftast vid kronisk uttorkning. Håll fuktigheten uppe och ge vatten.
- Problem med äggläggning: honor som inte lägger behöver veterinär.
- Viktnedgång hos ungar: ett djur som tappar vikt till under 9 g är i livsfara.

Djur i handeln är nästan alla vildfångade och kan ha inälvsmaskar och andra parasiter samt vara stressade och avmagrade vid ankomsten. Lämna ett träckprov hos en veterinär med reptiler som specialitet, och håll nyinköpta djur separat och lugnt de första veckorna. Uppfödda ungar har det bättre, men är sällsynta. Kontakta veterinär om djuret vägrar äta i mer än några få dagar, vid viktnedgång, vid svullnader eller om djuret ligger stilla på botten.

I handeln är arten sällan uppfödd. Den allra största delen av de djur som handlats internationellt har tagits i naturen på Batanta, även om en del märks som avlade eller farmade. Mindre än 1 % av den totala handeln är uppfödda djur. Det innebär att varje enskilt inköpt djur belastar ett litet och utsatt bestånd, och det är en anledning att välja uppfödda djur där sådana finns.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.